

förändring, eller i tydlig civil lag blifvit med full klarhet och noggrannhet stadgadt, huru vid liqvider med Riksbankens å olika myntslag lydande sedlar bör tillgå.

N:o 5.

Ank. till Riksd. Kansli den 13 April 1869, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring i lagstiftningen rörande enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar.

Uti en inom Första Kammaren väckt motion, N:o 7, har Herr *Th. Wikander* erinrat att, enligt 26 § i Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864, angående enskilda sedelutgifvande banker, dessa äro berättigade att utgifva banksedlar till ett belopp, som motsvarar:

a) grundfondshypoteken; b) behållningen i rikets mynt och Riksbankens sedlar; c) guld och silfver; d) depositioner i Riksbanken, och e) de för kassakreditiv lemnade säkerhetshandlingar, som äro med grundfondshypotek jemförliga, i den mån kreditiven äro begagnade, dock högst till hälften af grundfonden; samt fästat uppmärksamheten derpå, hurusom i följd häraf en sedelutgifvande bank skulle kunna hafva sedlar utelöpande på grund af de under Litt. a och e anförda säkerheter, utan att ega någon sådan säkerhet, som Litt. b, c och d omförmåla, eller med andra ord, utan att innehafva någon så beskaffad kassa, hvarmed sedlarne skola inlösas; och har motionären med afseende härpå framställt förslag om ett tillägg i ofvanberörda 26 § af följande innehåll:

»Förhållandet emellan utelöpande banksedlar och de under Litt. b, c och d upptagna, för deras gäldande vid anfordran disponibla, tillgångar, får dock icke vara större än som 3 till 1. Skulle detta procentförhållande öfverskridas och icke inom 8 dagar derefter vara återställt, är banken förfallen till böter, som utgå med 5 procent af hela det sedelbelopp, hvilket vid anståndstidens tilländagående finnes

utelöpande utöfver det sålunda bestämda förhållandet emellan kassa och sedelstock; allt förutom det ansvar, som § 19 af denna författning i dess sista mom. bestämmer».

Motionären har sjelf anmärkt: att ett dylikt förhållande, som ofvan omnämnts, eller att banken saknade kassa för inlösen af sina sedlar, vore liktydigt med oförmåga att fullgöra sina förbindelser; att hittills de enskilda bankerna i allmänhet med all önskvärd varsamhet aktgifvit på nödvändigheten att hålla kassa och utelöpande sedlar i ett emot hvarandra och konjunkturerna afpassadt förhållande, samt att omtanken för egen säkerhet, den solidariska ansvarigheten och offentligheten visat sig vara tillräckligt starka band i berörda hänseende. Utöfver dessa, af motionären sjelf anförda skäl, hvilka, af erfarenheten bestyrkta, synas ådagalägga obehöfligheten af den föreslagna bestämmelsen, behöfver Utskottet endast erinra, att, då uppgifter angående bankerna numera månadligen offentliggöras, bankernas ställning i afseende på förmågan att inlösa sina sedlar och andra förbindelser icke kan fördöljas; att den offentlighet, bankerna äro underkastade, utgör en ganska stark sporre för dem att icke framträda ens med ett förhållande mellan deras riksmyntskassa och utelöpande sedlar, som kan synas vågadt; och att, då sådant understundom inträffat, Chefen för Kongl. Finans-departementet, efter hvad Utskottet inhemtat, på grund af den honom tillkommande tillsyn öfver de enskilda bankerna, till vederbörande banker gjort erinringar eller föranstaltat undersökningar hos den eller de banker, hvilkas ställning synts mindre tillfredsställande. För öfrigt skulle bestämmandet af ett visst minimiförhållande mellan riksmyntskassa och utelöpande sedlar, om man också ej fäster afseende på det tvång ett sådant ålade bankerna, endast mycket ofullständigt betrygga hvad dermed åsyftas, enär åtskilliga banker utan tvifvel skulle komma att befinna sig i en temligen osäker ställning, om de tillåte sin riksmyntskassa att, åtminstone annat än tillfälligtvis, stadna vid ett så lågt förhållande, som det motionären ifrågasatt, under det deremot andra banker, till följd af de omständigheter, hvarunder de utöfva sin rörelse, icke behöfva härutinnan iakttaga på långt när samma återhåll, som de förra.

Med afseende på det nu anförda, finner Utskottet sig

l:o.

icke böra tillstyrka bifall till Herr Wijkanders förevarande förslag.

Uti motion N:o 17, Första Kammaren, har Herr *A. O. Wallenberg* föreslagit dels vissa ändringar uti de genom Kongl. Kungörelsen af den 20 Maj 1864, angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar, stadgade bestämmelser rörande banksedelutgifningsrättens omfång och vilkoren dervid samt skyldigheten att inlösa sedlarne, dels ock att enskilda bankerna skulle erhålla tillåtelse till utgifvande af banksedlar, lydande å guld.

Hvad beträffar omfånget af och villkoren för banksedelutgifningsrätten, har motionären erinrat om de bestämmingar, som i nyssnämnda Kongl. Kungörelse tillkommo derom, att fastighetsinteckningar, för att kunna godkännas såsom grundfondssäkerhet och berättiga till sedelutgifning, måste ega förmånsrätt inom hälften af taxeringsvärdet, hvad beträffar fastighet på landet, och inom hälften af brandförsäkrings- eller taxeringsvärdet, för stadsfastighet, äfvensom derom att för kassakreditiv, å hvilka sedelutgifningsrätt skulle kunna grundas, borde vara hypotiserade säkerheter af sådan beskaffenhet, som för grundfondshypoteken föreskrifvits.

Utöfver dessa bestämmelser, som åsyftade att lägga en reel valuta till grund för alla utelöpande enskilda banksedlar, har motionären nu, i öfverensstämmelse med den af honom uttalade åsigten, att hvarje bank bör infria sina sedlar med klingande mynt, föreslagit, att utur nuvarande 26 § af Kongl. Kungörelsen angående enskilda banker, med rätt att utgifva egna banksedlar, skulle uteslutas dels den del af punkten b, som medgifver sedelutdelningsrätt på *behållning i Riksbankens sedlar*, dels punkten d, som medgifver samma rätt för behållningen af i Riksbanken insatta medel; och har motionären såsom ytterligare skäl härför, bland annat, erinrat, att den föreslagna förändringen komme att bidraga dertill, att samtliga enskilda banker finge med Riksbanken dela omtanken för anskaffande af den kvantitet ädla metaller, som för landets rörelse är af nöden, och att tillgången på dessa erhöles någon spridning till olika delar af landet, i stället att, såsom nu, ligga samlad i en af rikets gränsorter.

Vidare har motionären, som i en annan motion väckt förslag om grundande af landets myntsistem på guld, uti 27 § föreslagit bestämmelser, som blefve tillämpliga, när allmänna rörelsen påkallade banksedlar, lydande å guldmynt. Förslaget innehåller, jemte bestämmelser angående sedlar, lydande på silfver, att banksedlar, lydande å guldmynt, skulle få utfärdas å $\frac{1}{2}$, 2, 5, 10, 50 och 100 Caroliner, tillika med föreskrifter om sedlarnes storlek och form.

Utskottet, som i sitt Betänkande N:o 1 yttrat sig i fråga om myntsistemet, finner sig böra förorda det nu förevarande förslaget, på det lagen för enskilda banker ej må lägga hinder mot utgifvande af sedlar å guld, när allmänna rörelsen påkallar sådana. Utskottet anser dock den inskränkning i motionärens förslag böra göras, att sedlar icke få utgifvas å en half Carolin, och detta så mycket mindre, då inlösen af dessa icke kan ske med det mynt, hvarå de lyda, i följd deraf att halfva Caroliner hvarken för närvarande präglas, eller äro ämnade att framdeles blifva präglade.

Hvad beträffar de sedlar, som utgifvas å silfver, har motionären bibehållit den nuvarande bestämmelsen angående valörerna, men med tillägg af sedlar å 1000 R:dr; hvadan sådana sedlar skulle få utgifvas å 5, 10, 50, 100, 500 och 1000 Riksdaler.

I detta ämne har inom Utskottet upptagits den ofta förut afhandlade frågan huruvida banksedlar å så små valörer som för närvarande, böra få begagnas. Om

man anser nyttigt att klingande mynt omlöper i allmänna rörelsen, så motverkas ofelbart detta genom sedlarne å små valörer, enär allmänheten finner dessa bekvämare att använda, än silfvermyntet. Man skall alltså säkerligen icke vinna nämnda mål, förrän de små sedelvalörerna indragas. Äfven med afseende på underlåtandet af möjligheten för enskilda bankerna att verkställa inlösen af sina banksedlar med klingande mynt, torde denna indragning kunna anses önskvärd; och då nu andra ändringar ifrågakommit i det stadgande, som innehåller bestämmelse härom i afseende på de enskilda bankerna, har Utskottet ansett tillfället böra begagnas att taga ett steg för närmande till nyssnämnda mål, om ock detta icke kan till fullo vinnas, med mindre än att äfven Riksbanken upphör att utgifva sedlar å små valörer. I det förslag, här nedan afgifves, är valören å 5 R:dr utesluten, hvadan minsta valören för enskilda bankers sedlar komme att blifva 10 R:dr.

Såsom motionären rätteligen anmärkt, böra sedlar icke få utgifvas, lydande på inlösen alternativt med guld eller silfver, enär sådant skulle medföra olägenheterna af en dubbel värdelikare, utan bör sedel vara utställd å endera metallen, guld eller silfver.

Af hvad redan är anfördt och föreslaget, följer: att Utskottet jemväl tillstyrker det förslag motionären framställt beträffande 28 § i merberörda Kongl. Kungörelse; dock att Utskottet åt det föreslagna momentet 1 gifvit en förtydligad lydelse, och att momentet 2 utgår, såsom hafvande afseende på sedlar å en half Carolin, hvilka Utskottet ansett icke böra få utgifvas.

Utskottet hemställer alltså, med anledning af nu förvarande motion,

2:o

att Riksdagen må dels för sin del besluta, dels hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att nedan angifna §§ i Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864, angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar, må erhålla följande lydelse, nemligen:

§ 26. Bankbolag, som till utgifvande af egna banksedlar är berättigadt, må ej utlemna eller i allmänna rörelsen på en gång utelöpande hålla större belopp, än som sammanlagdt i värde motsvaras af:

a) det i allmänt förvar nedsatta grundfondshypotek, enligt enskilda bankens räkenskaper;

b) behållningen i enskilda bankens egna kassor af Svenskt mynt i guld eller silfver;

(Jfr § 26, nuvarande lydelse): Bankbolag, som till utgifvande af egna banksedlar är berättigadt, må ej utlemna eller i allmänna rörelsen på en gång utelöpande hålla större belopp, än som sammanlagdt i värde motsvaras af:

a) det i allmänt förvar nedsatta grundfondshypotek, enligt enskilda bankens räkenskaper;

b) behållningen i enskilda bankens egna kassor af rikets mynt och Rikets Ständers Banks sedlar;

c) guld och silfver efter samma beräkningsgrund i afseende på värdet, som för Sveriges Riksbank nu är eller framdeles kan blifva föreskrifvet;

d) de för kassakreditiv lemnade säkerhetshandlingar, hvilka enskilda banken innehar och som äro till beskaffenheten med grundfondshypotek jemförliga, i den mån kreditiven äro anlidade; dock aldrig till större belopp, än som motsvarar femtio procent af bankens hela grundfond.

§ 27, Mom. 1. De af bankbolag utgifna banksedlar skola utställas till innehafvaren, att utan ränta vid anfordran inlösas, och underskrifvas af minst två bland Styrelsens ledamöter samt en bankens tjänsteman, som dertill af Styrelsen förordnas.

Mom. 2. Banksedlar, lydande å guldmynt, få endast utfärdas å två, fem, tio, femtio och ett hundra Caroliner, präglade enligt Kongl. Kungörelsen af 31 Juli 1868, angående utmyntning af ett nytt, mot Tio francs svarande, guldmynt. Banksedlarne skola till storlek och form vara så beskaffade, att papperet till dem å 2 Caroliner är 4,5 tum i längd och 2,5 tum i bredd; till dem å 5 och 10 Caroliner 5 tum i längd och 4,5 tum i bredd; samt till dem å 50 och 100 Caroliner 7,5 tum i längd och 4,5 tum i bredd; allt enligt Kongl. Stadgan af den 10 November 1865 om mått och vikt.

Mom. 3. Banksedlar, lydande å silfvermynt, få endast utställas å tio, femtio, etthundra, femhundra och ett tusen Riksdaler Riksmynt.

De skola till storlek och form vara så beskaffade, att papperet till dem å 10

c) guld och silfver efter samma beräkningsgrund i afseende på värdet, som för Rikets Ständers Bank nu är eller framdeles kan blifva föreskrifven;

d) behållningen af i Rikets Ständers Bank insatta medel;

e) de för kassakreditiv lemnade säkerhetshandlingar, hvilka enskilda banken innehar och som äro till beskaffenheten med grundfondshypotek jemförliga, i den mån kreditiven äro anlidade; dock aldrig till större belopp, än som motsvarar femtio procent af bankens hela grundfond.

(Jfr § 27, nuvarande lydelse). Mom. 1. De af bankbolag utgifna banksedlar skola utställas till innehafvaren, att utan ränta vid anfordran inlösas, och underskrifvas af minst två bland Styrelsens ledamöter samt en bankens tjänsteman, som dertill af Styrelsen förordnas.

Banksedlar få endast lyda å fem, tio, femtio, etthundra och femhundra Riksdaler Riksmynt.

Mom. 2. De skola till storlek och form vara så beskaffade, att papperet till dem å 5 och 10 Riksdaler är 4,5 tum i längd och 2,5 tum i bredd, till dem å 50 och 100 Riksdaler, 5 tum i längd och 4,5 tum i bredd, samt till dem å 500 Riksdaler, 7,5 i längd och 4,5 tum i bredd, allt efter Kongl. Stadgan om mått och vikt den 31 Januari 1855.

Mom. 3. Banksedlar må tillverkas af ofärgadt papper, dock icke till likhet med Rikets Ständers Banks sedlar. Om tryckning eller gravering ankomme på bolaget att bestämma; dock bör banksedels valör alltid vara tydliggen utmärkt.

Riksdaler är 4,5 tum i längd och 2,5 tum i bredd; till dem å 50 och 100 Riksdaler 5 tum i längd och 4,5 tum i bredd; samt till dem å 500 och 1,000 Riksdaler 7,5 tum i längd och 4,5 i bredd, allt efter Kongl. Stadgan om mått och vikt den 10 November 1865.

Mom. 4. Ej må banksedlar utfärdas med lydelse att kunna infrias antingen med guldmynt eller med silfvermynt.

Mom. 5. Banksedlar må tillverkas af ofärgadt papper, dock icke till likhet med Sveriges Riksbanks sedlar. Om tryckning eller gravering ankomme på bolaget att bestämma; dock bör banksedels valör alltid vara tydlig utmärkt.

§ 28, Mom. 1. Banksedel skall ovilkorligen, då den i Bankens hufvudkontor till invexling företes, inlösas med svenskt mynt i guld eller silfver, efter sedelns lydelse.

Mom. 2. Vägras inlösen, vare banksedelinnehafvaren berättigad att jemte kapitalet åtnjuta ränta efter sex för hundra om året, från den dag inlösen blifvit vägrad, intilldess betalning kan erhållas.

Jfr § 28 (nuvarande lydelse). Banksedel skall ovilkorligen, då den i bankens hufvudkontor till invexling företes, inlösas med Rikets mynt eller Rikets Ständers Banks sedlar. Vägras inlösen, vare banksedelinnehafvaren berättigad att, jemte kapitalet, åtnjuta ränta efter sex för hundra om året, från den dag inlösen blifvit vägrad, intilldess betalning kan erhållas.

Under förutsättning att ofvan omförmälda förslag gillas, och då de enskilda banker, hvilka erhållit fastställelse å bolagsordningar, grundade på hittills gällande föreskrifter, ej kunna under löpande oktroj åläggas nya vilkor, har motionären slutligen hemställt, att Riksdagen måtte besluta en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att ny eller förlängd oktroj icke måtte för enskild bank utfärdas, med mindre än bolaget, med afseende på banksedelutgifningsrätten, underkastar sig de nu ifrågavarande bestämmelserna.

Då emellertid med visshet kan antagas att Kongl. Maj:t, om nu föreslagna förändrade stadganden i nåder godkännas, icke skall underlåta att bringa dem i

tillämpning så snart som bestående förhållanden medgifva, finner Utskottet icke någon särskild hemställan i detta hänseende erforderlig, och föreslår alltså

3:o.

att motionärens sist omförmälda hemställan icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Förutom här ofvan omförmälda motioner har Utskottet till behandling förhaft en af Herr *A. Medin* i Andra Kammaren väckt motion (N:o 185), hvari yrkats: »att, med ändring af § 5 mom. 1 i Kongl. Kungörelsen den 9 Januari 1846, sådant detta lagrum lyder i Kongl. Förordningen den 10 November 1855, må stadgas, att enskilda bankers kreditsedlar ej må lyda å mindre belopp, än Tjugu R:dr R:mt.»

Utskottet kan härvid ej underlåta att erinra att, när Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet vid sistlidne riksdag yttrade sig öfver en då af samme motionär väckt, alldeles lika lydande motion, Utskottet anmärkte hurusom äfven vid näst derförinnan hållna riksdag enahanda förslag blifvit, ehuru af annan motionär, framställt, och att redan då fästats uppmärksamheten derpå, att såväl Kongl. Kungörelsen den 9 Januari 1846, som Kongl. Förordningen den 10 November 1855 upphört att gälla och blifvit ersatta genom Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864, ehuru denna i så måtto bibehöll det förut varande stadgandet, att minsta sedelvalören bestämdes till 5 R:dr.

Hvad sjelfva saken angår, torde Utskottet kunna inskränka sig till att, med åberopande af hvad vid sistlidne riksdag i ämnet anfördes, hemställa

4:o.

att Herr *A. Medins* ifrågavarande motion må lemnas utan vidare afseende.

Stockholm den 13 April 1869.

Eric Sparre.

Reservationer:

af Herr Friherre *von Schwerin*: »Emot Utskottets förslag att borttaga från de enskilda bankerna rättigheten att utgifva sedlar på valör af fem riksdaler, får jag anmäla min reservation.

Ett sådant förbud skulle för många af de mindre bankerna betaga möjligheten att fortfarande ega bestånd, åtminstone försvåra för dem, att, som hittills, betjena allmänheten med lån och förlag. Hela landets rörelse skulle derigenom ofelbart lida.

Det vore dessutom en orättvisa så länge Riksbanken kan utgifva sedlar af så låg valör som *en riksdaler riksmynt*.

Åtgärden synes mig dessutom principiös. Är meningen dermed påskynda den tid då hårdt mynt mera skulle finnas i rörelsen, torde den förfela sin verkan. De indragna privatbanksedlarna skulle endast ersättas af Riksbankens å samma valör. Och om äfven Riksbankens lånerörelse derigenom skulle ökas på dess fyra (4) lånekontor, hemställes om allmänheten derpå skulle vinna ersättning för ingången af en stor del af de mer än hundrade privatbankernas lånekontor, som, spridda öfver hela landet, *nu* stå till lånesökandes förfogande.

Äfven synes mig att de enskilda bankerna borde blifvit bibehållna vid rättigheten att vid utgifvande af sedlar taga i beräkning i Riksbanken deponerad kassa af riksmynt, med det förbehåll likväl att för dylika depositioner ej erhöles ränta».

af Herr *Ekenman*: »I afseende på den rättighet, som i 26 § af Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864 blifvit enskilda bankerna medgifven, att grunda sin sedelemission äfven på behållningen af uti Rikets Ständers Bank insatta medel, har jag icke kunnat biträda Utskottets förslag att utesluta denna rättighet, utan ansett den böra bibehållas för sådana medel, som på depositionsräkning, utan räntas tillgodonjutande, i Riksbanken insättas; och hvad angår förslaget att enskilda banker ej vidare skulle berättigas utgifva sedlar å fem riksdaler, har jag förmenat att denna inskränkning i sedelutgifningsrätten är principiellt riktig, men ej förr bör inträda än Riksbanken upphör att utgifva sedlar å låg valör, hvarföre jag ej i den skedda voteringen deltagit».

af Herr *Wijkander*: »Då medel, som deponeras i Riksbanken, att derstädes utan ränta tillhandahållas insättaren vid anfordran, äfvensom guld eller silfver, som till Kongl. Myntverket blifvit i och för utmyntning aflemnadt, väl böra kunna anses såsom bättre grund för sedelemissionsrätt, än de sedelutgifvande bankernas nu egande författningsenliga grundfondshypothek och minst lika goda med klingande valuta i deras »egna kassor»;

då uppköpta vexlar, betalbara inom högst trenne månader å utrikes ort, torde böra få inräknas lika väl bland enskilda bankers metalliska valuta, som bland Riksbankens, och då sistnämnda banks vanliga å vista-vexlar eller s. k. sedlar, så länge de af banken med mynt inlösas, väl böra anses åtminstone fullt jemförliga med vexlar, dragna på utländska handelshus, desto heldre som enligt § 72 af Regeringsformen dessa Riksbankens sedlar ännu måste af en hvar »såsom mynt erkännas»;

då ett stadgande att enskilda sedelutgifvande banker icke få såsom grund för deras sedelemissionsrätt beräkna annan klingande valuta, än den som i deras »egna kassor» förvaras, måste vid den ifrågasatta reformens genomförande föranleda en stark påkänning på Riksbankens »metalliska kassa», hvilken deremot skulle i hög grad mildras eller åtminstone på en längre tidrymd fördelas, derest förstnämnda banker fingo i berörda hänseende fortfarande beräkna sina behållningar, ej mindre i riksbankssedlar, än af i Riksbanken innestående medel, äfven om de för dessa sednare icke borde få uppbära ränta;

då vidare de för kassakreditiv lemnade säkerheter, äfven när de äro »till beskaffenheten med grund ondshypothek jemförliga», väl icke kunna anses såsom en betryggande grund för en enskild banks sedelemission, och detta desto mindre när och om man, i likhet med Utskottet, icke vill medgifva att hvarken Riksbankens sedlar eller utländska affärsvexlar kunna såsom säkerhet för berörda sedelutgifning beräknas; samt

då slutligen en bestämd maximigräns för sedelutgifningen, på sätt för Riksbanken redan finnes stadgadt, väl äfven torde böra bestämmas för de enskilda bankerna *med hänseende till förhållandet emellan utelöpande sedlar och inneliggande kassa*, åtminstone så länge som minimi-valören af berörda sedlar icke blifvit höjd till ett belopp, hvilket gör dem till verkliga kredit-papper till lättnad endast för den större rörelsen;

har jag med min röst icke kunnat biträda det af Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet afgifna förslag till förändrad lydelse af § 26 i Kongl. Kungörelsen af den 20 Maj 1864, och

då för öfrigt Utskottets ifrågavarande förslag, i sin helhet, nära sammanhänger med frågan om myntfot i guld, hvilken fråga Utskottet tillstyrkt måtte till Kongl. Maj:ts handläggning hänskjutas, samt är af den omfattning, att »sammansatt Utskott» svårligen kan åt detsamma egna den tid och den omsorg, som fordras för en nöjaktig utredning, och berörda förslag derjemte till stor del omfattar förhållanden, hvilka utgöra föremål för Kongl. Maj:ts ekonomiska lagstiftning, anser jag mig icke sakna anledning att, jemte det jag yrkar afslag på Utskottets förslag i dess helhet, vördsamt föreslå:

att Riksdagen, med uttalande för sin del af den åsigt, det ett åläggande för de enskilda sedelutgifvande bankerne att med svenskt mynt i silfver eller guld inlösa sina sedlar, skulle bidra till den finansiella ställningens betryggande, i under-

dånighet anhåller att Kongl. Maj:t täcktes taga under nådigt öfvervägande de förändringar i vår nu gällande privatbankslagstiftning, hvilka i allmänhet med hänseende till sedelutgifningsrätten och särskildt i sammanhang med ett stadgande om sedlarnes infriande med mynt, kunna finnas af behovet påkallade».

af Herr *Mannerskantz*: »Så länge Riksbankens sedlar med stöd af grundlagens bud erkännas såsom mynt i riket, anser jag de enskilda bankerne hvarken kunna eller böra åläggas att ovillkorligen inlösa sina sedlar med metalliskt mynt. Det kan nemligen icke vara rätt att förhindra någon att vid liquid använda ett betalningsmedel, som lagen förklarar böra såsom fullgiltigt anses; och innan ännu någon åtgärd vidtagits att bringa klingande mynt i omlopp inom allmänna rörelsen, bör man icke lämpligen kunna tvinga de enskilda bankerne att göra utbetalningar med sådant mynt, som sällan, om någonsin, i liquider till dem sjelfva ingår. Men om en sådan tvingande skyldighet ålägges, innan möjligheten af dess uppfyllande blifvit behörigen beredd, måste, så vida man bygger de nya bankanstalterna på försigtig beräknings- och ej på slumpens grund, den nödvändiga följd af den alltför partielt utförda förändringen blifva, att endast några få stora kapitalstarka enskilda banker på välbelägna platser komma att kvarstå, och att landets hela förlagsrörelse inom sådana anstalter alltmer koncentreras. Detta skulle väl, ur en synpunkt, böra anses framkalla större trygghet inom allmänna rörelsen, men ur en annan möjligen blottställa densamma för en tryckande inflytelse, som genom sin styrka kan blifva skadlig; och denna verkan af förändringen bör vid dess utförande icke förbises.

Efter min uppfattning kan det icke vara riktigt eller nyttigt, när man har flere genomgripande förändringar på penningelagstiftningens område i sigte, att då icke behandla dem alla i ett sammanhang. Ty när man t. ex. vill genomföra den viktiga reformen, att gifva landet till allmänt bruk ett verkligt i stället för blott ett konventionellt mynt, så är det icke nog att man stryker bort ur grundlagen det stadgande, som gör banksedelmyntet till lagligen berättigadt betalningsmedel; utan man måste också tillse, att det nya betalningsmedlet — det hårda myntet — finnes att tillgå för dem, som åläggas använda detsamma. Att sprida det lätt flyttbara guldmyntet i rörelsen är härtill ett medel; — och detta är för mig den viktigaste anledningen att medgifva, att guld må begagnas i stället för silfver, såsom grund för landets myntsystem. Ett annat medel är, att inskränka den i landet kringlöpande banksedelmassan inom trängre gränser, än hittills, så att det metalliska myntet må kunna få någon plats inom cirkulationen, och ej fortfarande derifrån utträngas af sedelmyntet. Men härtill fordras, dels att inom såväl Riksbankens som de enskilda bankernes sedelutgifning, de mindre valörerne afskaffas, och dels att hela den stora massa af sedlar, som de enskilda bankerne, i ohejdad far-

lig konkurrens med hvarandra, ständigt bemöda sig att kunna hålla ute i rörelsen, måtte erhålla sin erforderliga helsosamma begränsning. — I sistnämnda afseende vore bästa utvägen, att bestämma hela den enskilda sedelemission, som icke af metallisk valuta motsvaras, — likasom för Riksbanken har skett — till någon fix siffra, som icke finge överskridas; eller, om detta ej kan åstadkommas, att det åtminstone bestämdes, att de enskilda bankerne ej finge utgifva mera sedlar, än som motsvarades dels af deras i allmänt förvar nedsatta grundfondshypothek, och dels af den metalliska kassa, som de skulle ega att antingen såsom räntelös deposition i Riksbanken eller under annan offentlig kontroll få hafva insatt. Det kan tyckas, att sedelutgifningen för de enskilda bankerne härigenom skulle alltför mycket begränsas, men den vådliga, kostsamma och i längden outhärdliga strid, hvari de nu kämpa att hålla hvarje bank sina sedlar ute i rörelsen, skulle derigenom undvikas, och föranleda både minskade utgifter och ökad säkerhet för dem alla; och den fördelaktiga ersättning borde ock då beredas dem, att de skulle blifva berättigade att få förena sig om att besörja sin invexlingsskyldighets uppfyllande inom en sammanskjuten gemensam metallisk kassa, företrädesvis placerad i Riksbanken, men eljest på någon annan genom sitt centrala läge och i öfrigt passande plats.

Nu gjorda erinringar hafva afsett att framhålla, att man icke, på för bankerne och landet gemensamt nyttigt och tryggande sätt, kan göra de blott delvisa förändringar i lagstiftningen för de enskilda bankerne, som motionären föreslagit och Utskottet tillstyrkt, men å hvilka jag, med stöd af hvad jag erinrat, måste påyrka afslag. Det enda, som särskildt för sig skulle kunnat göras, hade varit om man gifvit §§ 26—28 i enskilda banklagen en sådan lydelse, att förpligtelsen att invexla med klingande mynt för bankerne hade vidtagit, så snart blott den ifrågasatta förändringen i 72 § Regeringsformen hade försiggått.

af Herr *Agardh*: »Lika med Utskottet har jag ansett önskvärdt, att de enskilda bankerne fingo skyldigheten att inlösa sina sedlar med verkligt mynt; men jag tror icke att detta mål kan vinnas utan att vidtaga andra förändringar i vår bankorganisation, — förändringar i helt annan riktning än den Utskottet synes anse leda till målet.

Sedelutgifning grundas väl vanligen antingen på *mynt* eller på *säkerhet*, bestående i papper, som vid behof äro mer eller mindre realisabla. Utan tvifvel är, med afseende på allmänhetens trygghet, sedelutgifning af förra slaget vida att föredraga framför den af det sednare; och framförallt synes det väl vara skäl att uppmuntra sedelutgifningsrätten på mynt, om man vill komma derhän att utgifna sedlar skola äfven inlösas med mynt. Men Utskottet tyckes vara af annan tanke. Det vill bibehålla de enskilda bankernes sedelutgifningsrätt, sådan den nu finnes, på säkerheter, men inskränker högst väsentligt sedelutgifningsrätten på mynt.

I Riksbanken är sedelutgifningsrätten på *säkerhet* fixerad till en bestämd summa; men för de enskilda bankerne vill man bibehålla sedelutgifningsrätten på

kreditiv-säkerhet, hvilket, då kreditiv kunna utlemnas efter bankernes godtfinnande, gör sedelutgifningsrätten på säkerhet äfven i viss mån obegränsad.

I Riksbanken är ett minimum fastställt för den verkliga metalliska valutatan, hvarigenom ett visst förhållande mellan sedelutgifningsrätten på *säkerhet* och den metalliska valutatan är fixerad. För de enskilda bankerne är intet minimum för metallisk kassa föreskrifvet, icke någon slags proportion bestämd för sedelutgifning af olika slag.

I Riksbanken uppmuntrar man *sedelutgifningen på mynt*, genom att som mynt beräkna äfven det som för tillfället icke är mynt, men som utan svårighet kan till mynt förvandlas. Utskottet uppmuntrar *sedelutgifningen på säkerhet*, genom att borttaga sedelutgifningsrätt på hvad som verkligen är mynt, (ehuru annorstädes än i egen kassa deponerad), äfvensom på det som när som helst kan till mynt förvandlas.

Så länge Riksbanken såsom metallisk kassa anser och beräknar: »*beloppet af uppköpta vaxlar, betalbara å utrikes ort, hvilka icke till likvid förfallit eller blifvit för inkassering afsända*» — så måste det väcka förvåning, om icke något mera, att Riksbankens sedlar icke skulle af de enskilda bankerne inom landet få beräknas såsom metallisk kassa. Att de utrikes vaxlarne få beräknas såsom metallisk kassa är väl en konsekvent följd deraf att de, öfversända till utlandet, kunna efter kort förfallotid till metallisk kassa förvandlas. Men Riksbankens sedlar äro ju också löfte om metallisk valuta; skilnaden är, att löftet är gifvet icke af enskilda personer, hvars förmåga att betala kan vara något osäker, men af Sveriges Riksbank; att löftet icke behöfver passera hafvet för att varda infriadt; att det infrias genast, när helst det framkommer till bankoluckan. Jag erkänner att jag icke förstår den kärlek för »allas vår älskling», som i Utskottets förslag ligger förborgad.

Såsom metallisk kassa anser och beräknar Riksbanken: »*Det silfver och guld, som blifvit hos kända och säkra handelshus eller bankinrättningar å utrikes ort för Bankens räkning nedsatt eller är under transport från utrikes ort till Banken*». Hvarföre skulle de enskilda bankernes silfver och guld, deponerad i Riksbanken, icke af enahanda skäl kunna få beräknas såsom de enskilda bankernes metalliska kassa? — Följderna af denna rättighets borttagande skulle sannolikt blifva, att de enskilda bankerne i landsorten skulle finna det med sin fördel bäst öfverensstämmande att associera sig med andra penningeinstitut i huvudstaden, och sätta de enskilda bankerne och Riksbanken i en mer eller mindre ovänlig hållning emot hvarandra.

Ett sådant resultat torde vara så mycket mindre att önska som, såvidt jag förstår, förbättringar i våra bankförhållanden svårligen torde kunna åstadkommas utan genom öfverenskommelse och en harmonisk samverkan af de olika bankerne till samma för hela landet gagneliga mål. I stället för att åtskilja och söndra de olika intressena, borde man sträfva att sammanjemka och förena dem.

Den svagaste punkten i vår nuvarande bankorganisation torde vara den, i förhållande till vår sedelstock och vår handel med utlandet, ringa metalliska kassa

som förefinnes. Om i ett myntstarkt land några millioner exporteras, då exporten icke betäcker importen, så kan det visserligen för handel och industri hafva någon betydelse, men kan väl knappt sägas hafva något inflytande på myntvärdets uppehållande och deraf beroende andra värdeförhållanden inom landet. Hos oss är deremot förhållandet mycket olika. Det i landet cirkulerande verkliga myntet utgör en ringa summa, jemförd med sedelstocken. Det består hufvudsakligen af småmynt, som icke gerna kan exporteras för att dermed betala skuld. Det belopp af större silfvermynt som cirkulerar torde vara så ringa, och i alla händelser så kringspirdt, att det till någon betydligare summa svårigen lär kunna hopsamlas för att vid behof användas till betalande af utländsk skuld. När således Sveriges import icke betäckes af exporten och skillnaden skall med mynt godtgöras, så blir det Riksbankens metalliska kassa, som alltid till slut får anlitas. Denna kassa har, oaktadt indragna utländska lån, haft en tydlig benägenhet att hålla sig låg under de sednare åren, vanligen vexlande mellan 15—10 millioner R:dr. Då under samma tid såväl import som export beräknats uppgå till öfver 100 millioner, så torde en hvar inse huru lätt det kan hända, att metalliska kassan kommer att anlitas starkare än hvad som med nödig trygghet för realisationens bestånd kan vara förenligt.

Man har väl tänkt sig att denna fara skulle minskas om de enskilda bankerne ålades att invexla sina sedlar med verkligt mynt: de skulle derigenom i sin mån få bidraga att förse landet med metallisk valuta. Det kan väl heller knappt betvivlas att i sådant fall ett högre belopp af metalliskt mynt blefve erforderligt. — Så länge den metalliska kassan varit i Riksbankens hvalf samlad på ett enda ställe, har ett relativt mindre belopp kunnat motsvara behovet. Men om 25 enskilda banker skola hvardera hafva sin metalliska kassa, och Riksbanken derjemte sitt föreskrifna minimum, så torde — i stället för 10 millioner — 25 millioner R:dr väl få anses såsom det minsta belopp, som blefve erforderligt. Men om detta belopp icke finnes inom landet, om det måste lånas utifrån och en årlig ränta derför utgå ur landet, så kan det väl sättas i fråga om en slik förändring bör företagas; och i alla händelser om den bör företagas under en tid, då landets industri är tryckt och anledningar knappast förefinnas till en så beskaffad snar förbättring, att ett sjelfmant inströmmande af metallisk valuta deraf kunde blifva en följd.

Vill man komma derhän, att de enskilda bankerne skola bidraga till anskaffande af landets metalliska kassa, så bör man väl ock laga så, att kostnaden för denna metalliska kassas anskaffande drabbar dem sjelfva och icke Riksbanken. Det torde åtminstone icke vara så afgjort hvilketdera skulle blifva resultatet om de af Utskottet föreslagna förändringarne i vår banklagstiftning isolerade antogos, om en mängd fristående och hvar för sig opererande enskilda banker uppstodo, hvilka alla naturligtvis skulle sträfvat att på hvarje lofligt sätt åt sig bereda den största möjliga fördel. Den praktiska följderna af ett sådant system skulle, enligt min tanke, blifva, att de enskilda bankerne hemtade sin metalliska valuta från Riks-

banken,

banken, som således ensam finge bekosta hela förändringen — och detta är väl andock icke det mål som åsyftas.

Att de enskilda bankerna skulle hemta det första förrådet af metallisk kassa från Riksbanken, medelst användande af sin inneliggande riksmynskassa, torde väl icke kunna betviflas. Och då de enskilda bankerna innehafva riksmünt till ungefär det belopp Riksbanken innehar metallisk kassa, så blefve det väl äfven en följd att Riksbanken, för att anskaffa sitt minimum af metallisk valuta, finge antingen låna, eller, hvad som medför samma verkan, afyttra sina på den utländska marknaden säljbara obligationer. Riksbankens första förlust vore sålunda den årliga räntan på dessa obligationer.

Men, har man sagt, om ock Riksbanken till en början skulle länsas på sin metalliska valuta och få draga kostnaden för dess förvandlande till prägladt mynt, så skulle Riksbanken småningom kunna återtaga detta mynt från de enskilda bankerna: liksom de enskilda bankerna mot Riksbankens sedlar uttagit dess silfver, så kunde Riksbanken, som numera emottager enskilda bankers sedlar, begagna dessa till silfveruttagning. Det förekommer mig, som hade man föreställt sig resultatet af denna vaxlingsprocess enklare, än det vid det praktiska utförandet kommer att visa sig.

Om beloppet af utelöpande sedlar antages utgöra 50 millioner, och utaf dessa 30 millioner vara enskilda bankers, och 20 millioner vara Riksbankens; om sedelstocken antages vara i nämnda proportion blandad, lika öfver hela landet; om rörelsen i Riksbanken antages vara lika stor som i alla de enskilda bankerna, så skulle 10 millioner sedlar, som under en viss tid ingingo till hvardera, till Riksbanken medföra enskilda banksedlar för 6,000,000, till de enskilda bankerna riksmünt för 4,000,000. Om nu mot de inkomna sedlarne Riksbanken uttog silfver för 6 millioner hos de enskilda bankerna, och de enskilda bankerna silfver för 4 millioner hos Riksbanken, så vunne Riksbanken 2 millioner i silfver-valutans förökning; och om denna operation fortginge på samma sätt, så skulle Riksbanken alltjemnt öka sitt silfverförråd, under det de enskilda bankernas förminskades.

Under antagande att bankrörelsen förblefve till sin utsträckning lika, så utsläpptes åter mot de inkomna 10 millionerna ett lika belopp, men naturligtvis från hvardera bankerna i egna sedlar: Riksbanken, som i sina 10 millioner emottagit enskilda bankers sedlar för 6 millioner, utsläppte i stället 6 millioner i riksmünt; de enskilda bankerna, som endast emottagit 4 millioner i riksmünt, kunde icke heller utsläppa mera i egna sedlar. Riksbankens sedlar ökades alltså, eller blandningens proportioner i den cirkulerande sedelmassan förändrades, så att sedelstocken komme att bestå af alltmera riksmünt och mindre enskilda banksedlar — ända till dess den utgjordes af hälften af hvardera. Riksbanken kunde derefter icke uttaga mera silfver från de enskilda bankerna än som återtoges af dessa från Riksbanken.

Detta allit under antagande, att under samma tidsperiod lika belopp af sedelstocken inströmmade till Riksbanken och till de enskilda bankerna. Men om under samma tidsperiod till de enskilda bankerna ingingo 10 millioner, till Riksbanken endast 6 millioner, så skulle

enskilda bankerna i 10 millioner emottaga riksmynt för	4,000,000.
Riksbanken i 6,000,000 emottaga enskilda banksedlar för	3,600,000.

och för skillnaden = 400,000 R:dr

skulle alltså de enskilda bankerna kunna uttaga silfver från Riksbanken.

Det beror följaktligen på omsättningens storlek och hastighet, om de enskilda bankerna skola kunna uttaga silfver från Riksbanken eller tvärtom. Och under sådana förhållanden kan det väl svårligen vara något tvifvel underkastadt, hvilkendera af de täflande som skulle blifva den vinnande. Riksbanken, som genom sina reglementariska stadganden rör sig med mera svårighet, och med sina få filialkontor, skall svårligen kunna få en lika stor omsättning som de enskilda bankerna, hvilka från 100 bankkontor öfverallt från sedelstocken afsila dess innehåll på riksmynt.

Men i sjelfva verket torde frågan vara ännu mera invecklad derigenom, att sedelstockens blandning af riksmynt och enskilda banksedlar icke är lika öfver hela landet; och såvidt jag förmår fatta, skall denna omständighet bidraga att göra Riksbankens ställning ännu svårare. Ifrån orter, som äro affägsnare från hufvudstaden och diskontkontoren, skola de der förherskande privatbankssedlarne mera sällan förirra sig till Riksbankens lucka, under det att Riksbankens sedlar skola hädanefter, som hittills, utströmma till landsorterna, så länge Staten — landets störste förbrukare — fullgör sina liqvider i riksmynt. Skatter och andra inkomster skola väl åter ingå, men de påkänningar på de enskilda bankernas riksmynstkassa, som dessa periodvis återkommande inbetalningar föranleda, skola sannolikt lika lätt som hittills utjemnas med tillhjälp af de stora penninginstitutionerna i hufvudstaden, hvilka i den här cirkulerande sedelstocken alltjemnt hafva en riklig tillgång till riksmynt.

Jag tror sålunda, att de enskilda bankerna skola fortfarande hafva i sin magt att hemta sitt förråd af mynt från Riksbanken. Under tider, då konjunkturerne äro gynnsamma, skall man för den inre rörelsen sannolikt föredraga sedlar, och påkänningen på Riksbankens valuta således blifva ringa. Men under mindre goda tider skola de enskilda bankerna utan tvifvel hemta sitt mynt i Riksbanken, der de erhålla det ojemförligt billigare, än om de sjelfve skola i utlandet uppköpa silfver eller guld, betala transportkostnad och assurans samt myntningskostnad. Ville man således vinna någon fördel för Riksbanken genom föreskrifter för de enskilda bankerna att invexla sina sedlar med verkligt mynt, så tror jag svårligen att detta kan ske på sätt Utskottet tyckes hafva tänkt sig.

Det bör slutligen icke förbises, att under den nuvarande banklagstiftningen beror i sjelfva verket värdet af de enskilda bankernas sedlar af riksbankssedlarnes

värde, hvarmed de skola inlösas, och att det sålunda ligger i de enskilda bankernas välförstådda intresse att uppehålla värdet af riksbanksedlarna, i händelse detta verkliga behöfdes; men opererande på egen hand och grundande sin sedelutgifning på egen kassa i mynt skola de enskilda bankerna icke hafva samma intresse i uppehållandet af Riksbanken.

På grund af hvad jag sålunda anfört anser jag icke någon förbättring vinnas genom de af Utskottet föreslagna förändringarne, och måste sålunda afstyrka desamma.»

af Herr *Heijkensköld*, som instämt i Herr Agardhs reservation.

af Herr *Faxe*: »Emot Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets nu justerade Betänkande N:o 5 får jag anmäla min reservation, så väl i formelt hänseende som ock i vissa delar rörande hufvudsaken. I förra afscendet utvisar Betänkandet icke, hvad dock med verkliga förhållandet öfverensstämmer, att Herr Medins motion N:o 185, om inskränkning i den enskild bank hitintills (enligt 27 § 1 mom. i Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864) medgifna sedelutgifningsrätt blifvit af Utskottet behandlad särskildt och utan allt sammanhang med öfriga i detta Betänkande omförmälda motioner, samt att Utskottet då jemväl beslutat hemställa om ovillkorligt afslag derå. Sedermera å annan dag och efter det ledamöter, som deltagit i handläggning af nämnda ärende, afgått samt andra i stället inträdt, förekom till handläggning motionen N:o 17, och under behandlingen deraf väckte en ledamot af Utskottet förslag om den ändring i ofvanberörda författning, att enskild bank icke skulle ega utgifva sedlar af 5 R:drs valör. Detta förslag grundades icke och kunde ej heller grundas på Herr Medins förenämnda motion, hvilken, enligt hvad här ofvan är anmärkt och jemväl för de inträdande ledamöterna tillkännagafs, redan var afstyrkt. Uti motionen N:o 17 var fråga icke väckt om ändring i den hittills gällande bestämmelsen, att enskild banks sedlar må utställas å fem R:dr; och den omständighet att motionären, för att fullständigt angifva den lydelse, som lagtexten, efter de af honom i öfrigt föreslagna förändringar, borde erhålla, deruti upprepat nyssberörda bestämmelse, kunde icke rimligen deråt gifva egenskapen af ny motion i sagda afseende. Lika litet borde borttagandet af rättigheten att utgifva sedlar af omförmälda valör, blifva en följd deraf, att Utskottet tillstyrkte ovillkorlig skyldighet för bankerna att inlösa sina sedlar med guld eller silfvermynt; ty om än sagda inskränkning möjligen kunde i någon mån befordra det i motionen uppgifna syftemål att mera sprida sådant mynt inom landet, står den likväl icke i något omedelbart sammanhang med nyssberörda förändring af 28 §, hvars bestämmelser, så väl hädanefter som hittills, ostridigt kunna bestå och tillämpas oberoende af den förra.

Då nu, enligt min åsigt, Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet icke eger motionsrätt, har jag ansett och måste fortfarande anse, att Utskottet saknat befo-

genhet att till hufvudsaklig behandling upptaga ifrågavarande inom Utskottet väckta förslag. Den formela frågan kan visserligen denna gång vara af mindre vigt, då det i hvarje fall stått Riksdagen öppet, att, i anledning af Herr Medins motion och oberoende af hvad helst Utskottet yttrade och tillstyrkte, jemväl rörande sedelutgifningsrätten fatta det beslut, som kunde finnas lämpligt; men der gäller dock en grundsats, som i och för sig torde förtjena uppmärksamhet.

I sjelfva saken kan jag, hvad sedelutgifningsrätten angår, icke heller dela den åsigt, som inom Utskottet blifvit den gällande. Det är uppenbart, att möjligheten för enskilda bankerna att betjena allmänheten med försträckningar af en eller annan art, särdeles inom landsorterna, till stor del är beroende af deras sedlars cirkulation i allmänna rörelsen, och att således ju större belopp deraf, som kan hållas utelöpande, desto lättare kunna bankerna tillgodose lånebehofven, men att åter i samma mån, som sedlarne gå tillbaka till bankernas kassor, måste också utlåningen inskränkas. Nu är det likaledes ostridigt, att ett stort, om ej största beloppet af de enskilda bankernas utelöpande sedlar just utgöres af sådana om 5 R:drs valör, och om dessa indragas, måste antingen nämnda följd, eller lånerörelsens inskränkning, derigenom uppkomma, eller ock kanske styrelserna vidtaga åtgärd för att i stället mera kvarhålla de högre sedelvalörerna i allmänna rörelsen; och försök i denna riktning komme ofelbart att ske sålunda, att bankerna, så länge Riksbanken fortsatte utgifvandet af sedlar om en och fem Riksdaler, uppsamlade allt hvad de kunde bekomma af dessa sedlar. Då summan af Riksbankens sedlar å de enskilda bankernas kassor derefter blefve ungefärligen densamma som förut, komme åtminstone den förra icke att tillskyndas någon vinst af förändringen; hvaremot olägenheterna för allmänheten att icke hafva tillgång på andra banksedlar, än dem af högre valör, tvifvelsutan blefve ganska kännbara. Fullt rättvist kan det väl ej heller vara, att de enskilda banker, som antingen redan erhållit oktroj med förbindelse att underkasta sig blifvande förändringar i författningen, eller ock ytterligare inrättas, skulle icke allenast vidkännas den i viss mån betungande skyldigheten att inlösa sina sedlar med klingande mynt, utan ock beröfvas den förmån, som ostridigt ligger i rättigheten att utgifva sedlar af den lägre valören, under det att de äldre bankerna samtidigt åtnjöto alla fördelarne af nu gällande stadganden.

För öfrigt anser jag skäl saknas för bifall till motionärens förslag, att behållningen af i Sveriges Riksbank insatta medel ej vidare skulle få beräknas till grund för sedelutgifningen. Då bankerna äro ovillkorligen berättigade att när som helst uttaga motsvarande belopp i silfvermynt, så synas sådana depositioner vara fullt jemförliga med det mynt, som förvaras i Bankens egna kassor.

Ingen bland de förändringar, som blifvit af Utskottet tillstyrkta, afser bestämmelser af civillags natur, och frågan derom synes således uteslutande böra behandlas enligt 89 § Regeringsformen. Af denna anledning och på de skäl, jag här ofvan anfört, men i öfrigt med åberopande af de uti Betänkandet upptagna grunder, får jag vördsamt tillstyrka:

att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t göra underdånig hemställan om följande förändringar af stadgandena i 26, 27 och 28 §§ af Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse angående enskilda banker, med rättighet att utgifva egna kreditsedlar, af den 20 Maj 1864:

1:o att bankbolag, som till utgifvande af egna banksedlar är berättigadt, ej må utlemna eller i allmänna rörelsen på en gång utelöpande hålla större belopp, än som sammanlagdt i värde motsvaras af:

- a) det i allmänt förvar — — — — räakenskapen;
- b) behållningen i enskilda bankens egna kassor af *Svenskt guld- eller silfvermynt*;
- c) guld eller silfver efter samma beräkningsgrund i afseende på värdet, som för *Sveriges Riksbank* nu är eller framdeles kan blifva föreskrifven;
- d) behållningen af i *Sveriges Riksbank* insatta medel;
- e) de för kassa-kreditiv — — — — grundfond; (§ 26).

2:o att banksedlar, lydande å guldmynt, endast må utfärdas å två, fem, tio, femtio och etthundra Caroliner, präglade enligt Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse den 31 Juli 1868, angående präglingen af guldmynt. (§ 27)

3:o att banksedlar lydande å silfvermynt endast må utställas å fem, tio, femtio, etthundra, femhundra och ett tusen riksdaler riksmünt. (Ibidem)

4:o att banksedel ej må utfärdas med lydelse att kunna infris antingen med guldmynt eller med silfvermynt.

5:o att banksedel skall ovilkorligen, då den i Bankens hufvudkontor till inuexling företes, inlösas med *Svenskt mynt i guld eller silfver enligt sedelns lydelse*. (§ 28)

samt att Kongl. Maj:t täcktes meddela de vidare bestämmelser, jemväl angående storleken och formen af banksedlar lydande å guldmynt, som häraf må föranledas.»

af Herr Grefve *E. Sparre*, som hufvudsakligen instämt i Herr Faxes reservation.

af Herr Grefve *J. O. Mörner*: »Emot Utskottets beslut måste jag i följande delar reservera mig. Om föreslaget varit att grunden för privatbankernas sedel-emissionsrätt skolat förändras sålunda, att hvarken beloppet af grundfonds-hypoteken, för såvidt de bestått af annat än lätt säljbara obligationer eller de för kassakreditiver lemnade säkerheter fått i beräkningen af sedelutgifningsrätten ingå,

så skulle jag ansett en sådan förändring ganska lämplig, men icke kan jag inse det rätta deruti att, då ingen förändring i anseende till nämnda beräkningsgrunder blifvit ifrågasatt, sådan i stället skall föreslås i fråga om tillgångar, som efter förevarande förhållanden synas erbjuda all erforderlig säkerhet, för att Banken skall kunna infria sina på grund af dem utfärdade förbindelser. Förslaget om indragning af privatbankernas rätt att utgifva sedlar å 5 R:dr R:mt skulle jag hafva biträdt, i fall jag ansett ett sådant beslut kunna lagligen fattas, men då Herr Medins motion angående inskränkning till 20 R:dr såsom den minsta valören för privatbankssedlar var afgjord och afslagen, innan nu ifrågavarande, af Herr Wallenberg väckta ärende inom Utskottet förevarit, samt i öfrigt något förslag om indragning af 5 Riksdalerssedlarne icke blifvit framställt, har Utskottet, efter mitt förmenande, saknat laglig befogenhet till sitt beslut. Att privatbankerna förpligtas inlösa alla sina sedlar med klingande mynt är en förändring, som bör vidtagas samtidigt med ändring af 72 § Regeringsformen samt myntbestämmningslagen och lagen för Rikets Ständers Bank af år 1830, men dessförinnan kan man ifrågasätta lämpligheten af en förändring, hvarigenom ett betalningsmedel, som i öfrigt inom landet ovillkorligt gäller för privatbankerna skulle förlora en väsentlig del af sin betydelse.»

af Herr *de Laval*: »Sedan, under min bortovaro från Riksdagen, Utskottet till behandling förehaft Herr A. T. Wijkanders motion N:o 7, om ändring af 26 § i Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864, i fråga om enskilda bankers sedelutgifningsätt, och Herr A. Medins motion N:o 185, om stadgande att enskilda bankers sedlar ej må lyda å mindre belopp än 20 R:dr R:mt, samt afstyrkt bifall till dessa begge motioner, så föredrogs, efter min återkomst, dervid det, som uti förutnämnda motioner blifvit framställt, enligt Utskottets förklarande, ej vidare kunde komma i öfvervägande hos Utskottet, Herr Wallenbergs motion N:o 17, angående ändringar i Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864 om enskilda banker med rätt att utgifva egna bank-sedlar. Under öfverläggningen om hvad i denna motion blifvit yrkadt i afseende på lydelsen af § 27 och det tillägg deruti, som erfordrades angående beskaffenheten af till utgifvande ifrågakända sedlar, lydande å guldmynt, blef, efter det af nöden befunnits att ur förslaget utesluta bestämmelse om sedelutgifning å en half Carolin, enär mynt saknades, hvarmed sådan sedel kunde inlösas, utaf en ledamot i Utskottet det förslag väckt, »att bankernas nu egande rätt att utgifva sedlar å 5 R:dr R:mt» (hvilka hädanefter enligt motionen borde inlösas med silfvermynt), »skulle upphävas», och detta påstående gillades vid skedd omröstning af Utskottets fleste ledamöter.

Både mot sjelfva beslutet och sättet för detsamma tillkomst får jag härmed afgifva min reservation.

Enligt Utskottets förklarande kunde Herr Medins, af Utskottet ogillade, förslag om nedsättning af valören å de enskilda bankernas sedlar icke komma under öfvervägande i sammanhang med Herr Wallenbergs motion. I denna sistnämnda

är icke föreslaget någon förändring i valören af de sedlar, som de enskilda bankerna nu få utgifva, till inlösen med riksmünt, utan endast att desamma i stället skola inlösas med silfvermynt. Den motionsrätt, som Banko-Utskottet fått sig i 41 § Riksdags-ordningen tillagd, afser endast Riksbankens förvaltning, och då Lag-Utskottet icke har någon motionsrätt, så har den framställning om sedelvalören för de enskilda bankerna, som i Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet af en dess ledamot blifvit på omförmälda sätt väckt, icke lagligen kunnat något afseende tillerkännas. I formelt hänseende är Utskottets beslut sålunda stridande både emot Utskottets rätt enligt grundlagen och emot Utskottets föregående beslut samt emot det förklarande, som Utskottet meddelat på framställd förfrågan af annan dess ledamot om orubbligheten af föregående beslut.

I sjelfva saken strider beslutet om upphäfvande af de enskilda bankernas rätt till utgifvande af sedlar å 5 R:dr, enligt min uppfattning, äfven emot landets allmänna fördel. Såsom stöd för denna åsigt får jag värdsamt anföra: Det har icke kunnat förnekas, att för den mindre, dagliga handeln och rörelsen, förnämligast i aflägsna landsorter, sedlar å nämnda belopp äro af nöden, emedan de lemna allmänheten en afsevärd beqvämlighet emot om dervid uteslutande måste begagnas hårdt mynt. Är det en fördel för flertalet af landets befolkning att ega tillgång till rörelsemedel i sedlar å 5 R:dr, så läser densamma ej böra dem beröfvas. Vål förmenas det icke ske genom ifrågavarande beslut, så länge Riksbanken ännu utgifver så beskaffade sedlar, och det påstås till och med att förbudet i berörda hänseende skall gagna Riksbanken derigenom, att dess sedlar å nämnda belopp, till följd deraf, skola längre hållas ute i rörelsen. Det är sannt att de komma att fordras i större myckenhet än nu, till ersättning för de indragna privatbanksedlarne, men deras omloppstid blir derigenom ingalunda förlängd. De riksbankssedlar, som nu ingå till de enskilda bankerna, utgifvas icke opåkalladt derifrån, utan förvaras der, såsom ökande bankernas rätt till sedelutgifning. Omloppstiden intill dess sedlarne återgå till Riksbanken förlänges derigenom icke obetydligt, under det att de tillika bevaras från den förslitning, som är oundviklig, om de äro i rörelsen utelöppande. Efter tillämpning af ifrågavarande beslut komma dessa riksbankssedlar att i ökad belopp ingå till de enskilda bankerna för de liqvider, som dit göras, men de blifva lika litet hädanefter som hitintills opåkalladt utgifna till allmänheten, enär de enskilda bankerna otvifvelaktigt företrädesvis utgifva sina egna sedlar. Då de enskilda bankerna, enligt Utskottets åsigt, hädanefter skola inlösa sina sedlar med landets mynt i silfver och guld: så komma de dit ingående riksbankssedlarne likväl icke att, såsom nu, blifva der förvarade, utan de blifva så skyndsamt som möjligt utbytta hos Riksbanken mot hårdt mynt, och tillgången på sedlar å 5 R:dr blifver sålunda i högst väsendtlig mån förminskad, oansedt det ökade belopp deraf, som Riksbanken kommer att utgifva, äfvensom allmänheten i samma mån blifver beröfvad fördelen af nu egande tillgång på dylika sedlar för den dagliga rörelsen. Enär dertill äfven måste läggas, att den omsorg och kostnad, som

utbytet af de enskilda bankernas sedlar å 5 R:dr på oförmälda sätt mot riksbankssedlar och af dessa åter emot hårdt mynt ostridigt medför, blifva genom nu fattade beslutet förflyttade från de enskilda bankerna till Riksbanken, och att åtgärden kommer att medtaga föga mindre belopp af klingande mynt än Riksbankens hela förråd af ädla metaller; så torde det vara uppenbart, dels att verkan af beslutet blifver: för *Riksbanken*: ökad kostnad för sedeltillverkningen, minskad omloppstid för sedlarne och ökad silfverutvexling; samt för *allmänheten*: försvårad tillgång på lämpliga sedlar för den mindre rörelsen; dels ock att Utskottets ifrågavarande förslag i följd deraf är stridande mot landets fördel.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt föranlåtes jag yrka,
att Utskottets Utlåtande, i fråga om upphäfvande af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna sedlar å 5 R:dr R:mt, måtte, såsom icke i laga ordning tillkommet och till sina följder, om det godkännes, skadligt för landet, varda ogilladt och utan allt vidare afseende lemnadt.»

af Herr *Bergström*, som ansett att enskilda banker borde medgifvas rätt att utgifva banksedlar jemväl å hvad för deras räkning inestår i Sveriges Riksbank på depositionsräkning utan ränta, och som för öfrigt instämt i Herr Friherre von Schwerins reservation emot Utskottets förslag att borttaga rättigheten för enskilda bankerna att utgifva sedlar å 5 R:drs valör.

af Herr *J. J. Ekman*.

Herr *Lindström* har anmält, att han icke deltagit i behandlingen af motionen N:o 17, i hvad densamma rörer 26 och 28 §§ samt en del af 27 § af Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864.

Herr *Bovin* har anmält, att han icke deltagit i Utskottets beslut att föreslå upphörande af enskilda bankernas sedlar å 5 R:dr.

Rättelse

uti Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets Betänkande N:o 1:

Sid. 11, rad. 13 nedifr. står: behöfig — läs: betänklig